

El referent Mandela

LLUÍS FOIX / Periodista

AVUI, 11 de març del 2009

Davant de la Cambra dels Comuns, a la plaça del Parlament de Londres, hi ha una renglera d'estàtues de personatges il·lustres tan diferents com Abraham Lincoln, Benjamin Disraeli, Winston Churchill, Lord Palmerston, Robert Peel i George Canning. Tots són prohoms de la història a qui Anglaterra ha volgut retre el respecte del país. També n'hi ha una de Jan Christiaan Smuts, un personatge sud-africà que lluità contra els britànics en la segona guerra dels bòers, després de ser col·laborador de la metròpoli imperial i passar a convertir-se en un dels primers defensors de la doctrina de l'apartheid; al final de la seva llarga carrera militar i política, s'adonà que el país no podia viure dividit radicalment per qüestions de raça. Ja era tard. Va perdre les eleccions del 1948, de les quals es va desprendre que Sud-àfrica esdevindria un país estructuralment racial.

DES DE L'AGOST DEL 2007, UN NOU VEÍ s'ha instal·lat en aquell petit bosc d'estàtues gegantines que observen des d'una discreta distància el Parlament de Westminster. Que jo sàpiga és el primer que ha assistit personalment a la cerimònia del seu propi homenatge a la cèlebre plaça londinenca. Es tracta de Nelson Mandela, el dirigent carismàtic sud-africà que després de 27 anys a la presó va aconseguir el miracle de fer possible la convivència en una nació en què l'odi i els radicalismes racials havien comès tota mena d'estralls al llarg de més d'un segle.

MANDELA ES DREÇA AMB CARA DE GENEROSITAT entre una colla de personalitats que es quedaran en aquell entorn per sempre més. Els costums iconoclastes no són propis dels anglesos, potser perquè el més

gran iconoclasta de la seva història, Oliver Cromwell, també hi és muntant un cavall de bronze a la vora del riu Tàmesi. Mandela té avui 90 anys i és un referent polític i moral a l'Àfrica i arreu del món. Quan es veu el que passa a l'antiga Rhodèsia, avui Zimbàbue, on un monstre com Robert Mugabe ha convertit el seu país en un infern, o les barbaritats sanguinàries que el president Al-Bashir ha perpetrat en contra dels cristians a Darfur, fins al punt que el Tribunal Penal Internacional ha decretat la seva detenció, tot plegat fa pensar que africans de la talla de Mandela van resoldre problemes més enverinats i difícils.

ACABO DE LLEGIR EL LLIBRE DE JOHN CARLIN, El factor humà (La Campana), un perfil molt detallat i ric de la personalitat d'aquest home, que ha fet política essent molt generós, havent patit molt a la presó i amb una intel·ligència natural per promoure la convivència sense rancúnies ni venjances vers els seus carcellers i enemics. Sembla com si aquella dita de la gent de bé, perdona els enemics i no tindràs enemics, s'hagi fet realitat en una persona que Gordon Brown, el primer ministre britànic, va qualificar en inaugurar el seu monument a Londres com "el líder més gran i el més coratjós de la nostra generació". La figura de Mandela s'aixeca majestuosa per la força del seu caràcter, pel seu concepte de justícia sense venjança, i per trobar-se amb l'adversari pensant en l'altre i en les seves posicions més que en els propis objectius. I acaba aconseguint el que semblava impossible. És recomanable el llibre de Carlin, perquè explica la senzilla complexitat per resoldre conflictes aparentment sense sortida.

TOT COMENÇA PEL FACTOR HUMÀ i per la qualitat personal. El 24 de juny del 1995 "es va despertar, com sempre, a les 4.30 de la matinada; es llevà, es vestí, doblegà el pijama i féu el lit. Tota la vida havia estat un

revolucionari, i ara s'havia convertit en el president d'un gran país, però res no aconseguiria que Nelson Mandela abandonés uns rituals consolidats durant vint-i-set anys de reclusió". A partir d'aquest inici del llibre, la trajectòria dura i complicada de Mandela és del màxim interès polític i humà. En sortir de la presó Mandela encarnava les adversitats que havien patit tots els negres de Sud-àfrica, i en ell dipositaven totes les seves esperances i aspiracions, perquè havia esdevingut la personificació de tot un poble. Les anècdotes sobre com havia seduït els seus carcellers, els seus guardaespalles quan sortí de la presó en llibertat vigilada, sobre com havia sintonitzat amb els altres dirigents del Consell Nacional Africà i, sobretot, com havia convençut la dreta i l'extrema dreta dels afrikaners omplen les pàgines d'aquesta història extraordinària. La gran oportunitat es presentà amb la Copa del Món de rugbi, l'esport per excel·lència dels sud-africans blancs. Mandela se'n va fer un entusiasta i aconseguí que un negre formés part de l'equip de l'enemic. Havia guanyat la partida després de tants anys de lluita, de presó i de violència.

MAI HAURIA POGUT IMAGINAR QUE UN DIA veuria una Sud-àfrica sense aquelles tensions racials que vaig experimentar personalment el juny del 1976 en les famoses revoltes de Soweto, suburbi miserable negre de prop de Johannesburg, que van causar més de mil morts i durant les quals pel sol fet de transitar pels seus carrers en flames vaig ser detingut per la policia, vaig passar una nit a la seu de la Seguretat Nacional i se'm declarà persona non grata. Quan tot això passava, Mandela era a la presó i jo abandonava el país passant a Rhodèsia, on avui hi ha un dèspota com Mugabe, que és un dels polítics més indecents del món.